



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 574/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditsa a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Ing. Andreou Krigovskou, Floriánska 19, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-4T/54/2013 (pôvodne vedenom Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 4 T 54/2013) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-4T/54/2013 (pôvodne vedenom Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 4 T 54/2013) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s právom na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie v sume **10 000 eur**, ktoré **je** jej Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Košice **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavnému súdu bola 20. októbra 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva na spravodlivé

súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Košice (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. K2-4T/54/2013, ktoré bolo pôvodne vedené Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 T 54/2013.

2. Z obsahu sťažovateľkou podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že je uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Košice, úradu justičnej a kriminálnej polície pod ČVS: ORP-679/1-OVK-K2-2005 z 28. apríla 2006 trestne stíhaná pre spolupáchateľstvo trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 9 ods. 2 k § 221 ods. 1, 3 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“), pričom ku skutku malo dôjsť 1. júla 2005. Prokurátor Okresnej prokuratúry Košice II podal 10. mája 2013 pod sp. zn. 2 Pv 1114/05 obžalobu na sťažovateľku na okresnom súde pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona spáchaný formou účastníctva na trestnej činnosti vo forme pomoci podľa § 10 písm. c) Trestného zákona, z čoho vyplýva, že prípravné konanie bolo proti sťažovateľke vedené viac ako 7 rokov (7 rokov a 12 dní), pričom obžaloba bola uznesením okresného súdu č. k. 4 T 54/2013 z 30. novembra 2015 podľa § 244 ods. 1 písm. h) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) odmietnutá. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 8 To 72/2016-907 z 3. augusta 2016 podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 4 T 54/2013 z 30. novembra 2015 a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Okresný súd vo veci prvýkrát rozhodol rozsudkom č. k. 4 T 54/2013-1152 z 19. decembra 2019, ktorým sťažovateľku podľa § 285 písm. c) Trestného poriadku oslobodil spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že skutok spáchala obžalovaná. Krajský súd uznesením č. k. 4 To 55/2020 zo 7. augusta 2020 podľa § 321 ods. 1 písm. b) a d) Trestného poriadku zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 4 T 54/2013-1152 z 19. decembra 2019 a vec mu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

3. Okresný súd vo veci po druhýkrát rozhodol rozsudkom č. k. 4 T 54/2013-1374 z 26. januára 2022, ktorým sťažovateľku opätovne podľa § 285 písm. c) Trestného poriadku oslobodil spod obžaloby z dôvodu, že nebolo dokázané, že skutok spáchala obžalovaná. Krajský súd uznesením č. k. 7 To 40/2022-1374 z 5. októbra 2022 podľa § 321 ods. 1 písm. b), c) a d) Trestného poriadku zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 4 T 54/2013-1374 z 26. januára 2022 a vec mu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

4. K aktuálnemu stavu konania sťažovateľka uviedla, že *«Vo veci sa doposiaľ vedie konanie, toho času už pred Mestským súdom Košice (ďalej aj „MS KE“) pod sp. zn.: K2-4T/54/2013, v ktorom od posledného vrátenia veci Krajským súdom v Košiciach OS KE II vykonal jedno hlavné pojednávanie, a to dňa 12.04.2023 (hlavné pojednávanie vytýčené na deň 01.02.2023 bolo odročené bez prejednania veci). Následne vytýčené hlavné pojednávania na deň 29.06.2023 a 27.09.2023 boli tiež odročené bez prejednania veci. Termín hlavného pojednávania určený na deň 29.06.2023 bol zmenený na deň 04.07.2023 avšak bez toho, aby bola zmena termínu hlavného pojednávania oznámená Sťažovateľke, spoluobžalovanému a ich obhajcom. Dňa 27.09.2023 sa hlavné pojednávanie odročilo z dôvodu neprítomnosti členky senátu, pričom sa v tejto veci má znovu meniť senát. Najbližší termín hlavného pojednávania v predmetnej trestnej veci je určený na deň 24.10.2023.»*

5. Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie zvýraznila, že „V predmetnej právnej veci ide o trestné konanie, za ktoré hrozí Sťažovateľke nepodmienečný trest odňatia slobody, ktoré mimoriadne závažne zasahuje do základných práv každého občana, nakoľko každé trestné stíhanie osoby je vnímané ako narušenie osobnostnej sféry stíhanej osoby, či už je oprávnené, alebo nie. Sťažovateľka mimoriadne citlivo vníma toto už zjavne prietahmi a neefektivitou postihnuté trestné konanie a nevidí jeho ukončenie v dohľadnej dobe, keďže po bezmála 17 rokoch a 6 mesiacoch od jeho začatia proti Sťažovateľke nie je trestné konanie právoplatne ukončené a vec je opätovne (už po tretí raz) prejednávaná pred prvostupňovým súdom.“. Sťažovateľka taktiež akcentovala skutočnosť, že „celková dĺžka konania dosiahne dňa 28.10.2023 17 rokov a 6 mesiacov (210 mesiacov), z čoho na prípravné konanie pripadá dĺžka 7 rokov a 12 dní a na konanie pred súdmi 10 rokov, 5 mesiacov a 9 dní.“. Vzhľadom na uvedenú dĺžku konania sťažovateľka namietla aj „porušenie základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, kedy extrémna dĺžka trestného konania, ktoré je voči jej osobe vedené pred všetkými orgánmi konajúcimi v jej trestnej veci, sama osebe zasahuje do práva na prístup k súdu a zodpovedá odmietnutiu spravodlivosti, pretože aj definitívny rozsudok vydaný po viac ako 17 rokoch už nemôže naplňovať princíp spravodlivosti a dosiahnuť cieľ trestného konania ako takého (I ÚS 94/2022).“.

6. V závere svojej argumentácie sťažovateľka poukázala na „úspešnú ústavnú sťažnosť v rovnakom trestnom konaní vo vzťahu k druhému obžalovanému pred ústavným súdom pod sp. zn. IV ÚS 180/2023-41, z ktorej vyplýva i pravdivosť skutočností tvrdených v tejto ústavnej sťažnosti.“.

7. Na podklade uvedeného sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby vo veci samej rozhodol takto:

„I. Základné právo Sťažovateľky [REDAKOVANÉ] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-4T/54/2013 porušené bolo.

II. Mestskému súdu Košice prikazuje v konaní pod sp. zn. K2-4T/54/2013 konať bez zbytočných prietahov.

III. Sťažovateľke sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20.000,-EUR...

IV. Mestský súd Košice je povinný nahradiť Sťažovateľke trovy konania v sume 442,38 EUR...“

8. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 574/2023-10 zo 7. novembra 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

9. Mestský súd po zhodnotení troch kritérií posudzovania prietáhov, a to právnej a faktickej zložitosti veci, správania účastníka konania a postupu samotného súdu, zhodnotil *«predmetnú vec... ako skutkovo a právne náročnú, kde síce sú celkom stíhaní „len“ dvaja páchatelia v spoločnom konaní „len“ pre tri skutky kvalifikované v obžalobe ako trestný čin ublíženia na zdraví a zločin vydierania, avšak na rozdiel od názoru právneho zástupcu sťažovateľky, vychádzajúc z neporovnateľne väčších a koncentrovanejších skúseností súdov pri prejednávaní takýchto vecí, patria tieto bezo sporu medzi najzložitejšie pri objasňovaní, kde celková dĺžka konania a postup všetkých zúčastnených orgánov na objasnení a prejednaní, resp. rozhodovaní v tejto veci, ale aj návrhová procesná aktivita zúčastnených strán v konaní, resp. ich zástupcov, celkom jednoznačne naznačujú faktickú zložitost' tejto veci.»*. Zhodnotením argumentácie sťažovateľky dospel mestský súd k názoru, že jej ústavná sťažnosť smeruje *„predovšetkým proti postupu odvolacieho súdu“*, ktorému mestský súd vyčíta, že zrušil jeho dve predchádzajúce oslobodzujúce rozhodnutia bez toho, aby poskytol *„jednoznačný právny názor v zmysle ustanovenia § 327 ods. 1 Tr. por. a príslušných výkladových stanovísk.“*. V tomto smere mestský súd ďalej rozvinul úvahu, podľa ktorej *„si je vedomý, že na vyslovenie právneho názoru v zmysle § 327 ods. 1 Tr. por. neexistuje akýsi právny nárok, avšak v zmysle výkladových stanovísk uvedeného ustanovenia, kde viazanosť súdu prvého stupňa právnym názorom odvolacieho súdu spočíva v tom, že správne zistený skutočný stav veci vykazuje znaky konkrétneho trestného činu, odvolací súd však nesmie k spôsobu hodnotenia dôkazov udeľovať záväzné pokyny, ani opakovaným zrušovaním a vrátením veci, pretože v otázke hodnotenia dôkazného materiálu zostáva okresnému súdu nezávislé postavenie vyplývajúce zo zásady § 2 ods. 12 Tr. por. (RT 36/68, RT 57/84, číslo judikátu 53/1992 NS ČR) je žiaduce takýto právny názor legitímnym a zrozumiteľným spôsobom vysloviť o to viac pri opakovanom zrušení už aj s poukazom na právne istoty účastníkov konania.“*.

10. Mestský súd v rámci hodnotenia kritéria správania sťažovateľky konštatuje, že táto sa na vzniknutých prietáhoch v konaní podieľala, síce nie správaním, ale svojou procesnou aktivitou, ktorá kontaminuje ňou deklarovanú potrebu odstránenia právnej neistoty, v ktorej sa nachádza, a ujmu, ktorú mala utrpieť, *„pretrvávajúcou dĺžkou trestného konania.“*

11. Mestský súd priznal odročenie nariadených termínov hlavného pojednávania na 4. júl 2023 a 27. september 2023, poukázal však na to, že za túto situáciu je zodpovedná asistentka senátu, s ktorou bol aj následne rozviazaný pracovný pomer.

12. V závere považoval mestský súd za účelovú procesnú aktivitu sťažovateľky, ktorá podala predsedovi mestského súdu sťažnosť na prietahy v konaní podľa podmienok zákona č. 757/2004 o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, *«keďže ústavná sťažnosť je datovaná a zároveň doručená Ústavnému súdu SR dňa 20.10.2023, možno predpokladať, že sťažnosť v zmysle zákona č. 757/2004 o súdoch bola podaná len formálne a alibisticky ako argument využitia všetkých dostupných prostriedkov, bez možnosti poskytnutia primeraného času na reálnu nápravu avizovaných nedostatkov, aspoň do času uskutočnenia*

d'alšieho nariadeného hlavného pojednávania. Teda ide skôr o zneužitie, ako o využitie inštitútu ústavnej sťažnosti ako poslednej inštancie nápravy, ktoré je v súčasnosti „v kurze“».

II.2. Replika sťažovateľky:

13. Sťažovateľka nesúhlasí s právnym názorom mestského súdu o faktickej zložitosti konania a o tom, že sa podieľala na vzniknutých priet'ahoch svojou procesnou aktivitou, keďže *„sa svojimi podaniami počas celej doby trvania predmetného konania snažila preukázať svoju nevinu a upriamiť pozornosť konajúceho súdu na podstatné skutočnosti a taktiež navrhovať dôkazy na svoju obhajobu, čo je bezpochyby jej právom. Táto procesná aktivita Sťažovateľky nemôže byť hodnotená MS KE ako prispievajúca k faktickej zložitosti veci, keďže Sťažovateľka v podstate od počiatku upriamovala prostredníctvom svojich podaní pozornosť na tie isté dôkazy, nedostatky či pochybenia orgánov činných v trestnom konaní, ako aj súdu a to za účelom svojej obhajoby.“*. Sťažovateľka taktiež nesúhlasí s konštatovaním mestského súdu o tom, že jej ústavná sťažnosť smeruje proti odvolaciemu súdu, pretože sa *„v úvode ústavnej sťažnosti jednoznačne vyjadrila, že jej ústavná sťažnosťou namieta priet'ahy pri všetkých štádiách jej trestného stíhania, a to pred všetkými orgánmi konajúcimi v jej trestnej veci, a teda dĺžku trestného konania ako celok, a to viac ako 17 rokov trvajúce trestné stíhanie bez právoplatného rozhodnutia vo veci. Aktuálne však konanie prebieha pred MS KE, ktorý svojou nečinnosťou, prípadne neefektívnou činnosťou prispieva k ďalšiemu predlžovaniu predmetného konania.“*. Sťažovateľka taktiež nesúhlasila s postojom mestského súdu, ktorý považoval jej procesnú aktivitu spočívajúcu v podaní sťažnosti na priet'ahy predsedovi mestského súdu za účelovú, keďže *„Bola podaná z dôvodu, že ani po takmer piatich mesiacoch nebola vybavená jednoduchá žiadosť o zvukovú nahrávku z hlavného pojednávania, ktorej vybavenie bolo niekoľko krát urgované zo Stany Sťažovateľky ako aj jej obhajkyne (obhajkyňa Sťažovateľky k dnešnému dňu nebola vyrozumená o vybavení žiadosti o zvukový záznam z hlavného pojednávania). Uvedený stav trval aj po ukončení pracovného pomeru s asistentkou súdneho oddelenia, ktorá je podľa vyjadrenie MS KE jediná zodpovedná za neefektívnu činnosť MS KE. Obhajkyňa Sťažovateľky MS KE do dnešného dňa nezaslal zápisnicu o hlavnom pojednávaní zo dňa 27.09.2023, a to aj napriek jej opakovanej žiadosti podanej dňa 26.10.2023.“*.

14. V závere sťažovateľka poukázala na právne závery, ktoré k postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 54/2013 vyjadril ústavný súd v náleze č. k. IV. ÚS 180/2023-41 z 23. mája 2023.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K2-4T/54/2013 (pôvodne vedenom okresným súdom pod sp. zn. 4 T 54/2013) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

16. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

18. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 251/2021). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

19. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). V trestných veciach k nastoleniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu o vine, resp. nevine obžalovaného a na tento výrok nadväzujúcimi ďalšími výrokmi nastoľujúcimi práva a povinnosti (IV. ÚS 536/2021, IV. ÚS 358/2022, IV. ÚS 103/2023).

20. Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

21. V trestných veciach je cieľom čl. 6 ods. 1 dohovoru zabezpečiť to, aby obvinená osoba nebola príliš dlho obvinená a aby sa o tomto obvinení rozhodlo (Wemhoff proti Nemecku z 27. 6. 1968, sťažnosť č. 2122/64, bod 18). Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces.

Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (Wemhoff proti Nemecku z 27. 6. 1968). Posudzované obdobie začína v zásade vtedy, keď je osoba obvinená (Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968, sťažnosť č. 1936/63, bod 18), ale, zohľadňujúc okolnosti prípadu, môže začať aj skôr, napr. zadržaním (už citovaný Wemhoff, bod 19) a končí oslobodením alebo odsúdením (už citovaný Wemhoff, bod 18, König proti Spolkovej republike Nemecko z 28. 6. 1978, séria A, § 98). Osobitne z dôvodu predmetu trestného konania, ktorým je rozhodovanie o trestnoprávnej zodpovednosti sťažovateľa, sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citel'ného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (Bagetta proti Taliansku z 25. 6. 1987, II. ÚS 32/03, III. ÚS 183/05, III. ÚS 411/2021).

22. Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezhom ústavného súdu.

23. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán (III. ÚS 233/2021, III. ÚS 411/2021, IV. ÚS 180/2023). Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku. Podľa § 247 ods. 5 Trestného poriadku pri nariadení hlavného pojednávania urobí predseda senátu všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie jeho riadneho priebehu a na to, aby vec bolo možné prejednať a rozhodnúť bez jej odročenia.

24. Ústavný súd napokon poukazuje aj na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09). Teda zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011, IV. ÚS 103/2023).

25. Pri posudzovaní dĺžky trestného konania zohľadňuje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) viaceré okolnosti, medzi nimi zložitnosť prípadu, správanie sťažovateľa a postup zodpovedných orgánov (Chiarello proti Nemecku z 20. 6. 2019, sťažnosť č. 497/17, bod 45).

III.2. Posúdenie vecí:

26. Ústavný súd v náleze č. k. IV. ÚS 180/2023-41 z 23. mája 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 30. mája 2023, po posúdení postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 54/2013 (v súčasnom období vedenom pred mestským súdom pod sp. zn. K2-4T/54/2013) rozhodol tak, že vyslovil porušenie základného práva spoluobžalovaného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „spoluobžalovaný“), na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, spoluobžalovanému priznal z dôvodu porušenia jeho základných práv finančné zadosťučinenie vo výške 9 000 eur a okresný súd zaviazal zaplatiť spoluobžalovanému náhradu trov konania vo výške 530,86 eur.

27. Ústavný súd konštatuje, že sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia totožných základných práv v tom istom konaní toho istého orgánu verejnej moci a vzhľadom na to, že ústavný súd je viazaný svojím nálezom č. k. IV. ÚS 180/2023-41 z 23. mája 2023, rozhodol aj v prípade sťažovateľky rovnako ako v prípade spoluobžalovaného. Tento záver je umocnený aj zistením extrémnej doby trestného konania pôvodne vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4 T 54/2013, v súčasnosti vedeného mestským súdom pod sp. zn. K2-4T/54/2013, v dôsledku čoho vyslovil porušenie aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň musí ústavný súd konštatovať, že postup mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K2-4T/54/2013 v priebehu roka 2023 nezodpovedal vyslovenému príkazu ústavného súdu o povinnosti konajúceho súdu postupovať v konaní bez zbytočných prietahov (čo explicitne vyplýva z priebehu konania v roku 2023 tak, ako ho uviedla sťažovateľka, bod 4). Avšak vzhľadom na to, že ústavný súd už v náleze č. k. IV. ÚS 180/2023-41 z 23. mája 2023 prikázal okresnému súdu postupovať v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 54/2013 bez zbytočných prietahov, ústavný súd taký príkaz aktuálne nevyslovil ako nadbytočný.

28. V reakcii na konštatovanie mestského súdu o nedôslednom výkone pracovných povinností asistentky senátu, v dôsledku čoho došlo k odročeniu dvoch termínov hlavného pojednávania, ústavný súd (napriek pochopeniu podobných problémov) mestskému súdu pripomína, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03 I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06). Ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, neposudzoval subjektívnu zodpovednosť za prietahy v danom spore, ale postup súdu, a teda nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu alebo vyššieho súdneho úradníka vybavujúceho danú vec (I. ÚS 82/05).

29. V širšom kontexte ústavný súd konštatuje uhol pohľadu ESLP vychádzajúci z toho, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64). Taktiež opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú

konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezavahuje jeho povinnosti týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987). V konečnom dôsledku nerešpektovanie požiadavky na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (resp. požiadavky na konanie bez zbytočných prietahov) sa môže negatívnym spôsobom prejavovať na dôveryhodnosti justície ako takej (Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994, bod 61).

30. Napokon ústavný súd okresnému súdu taktiež pripomína, že EŠLP k sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi príslušného súdu v zmysle § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov uvádza, že tento prostriedok nápravy nemožno považovať za postačujúci a účinný na odstránenie protiprávneho stavu zapríčineného porušením práva na prerokovanie veci v primeranej lehote (Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07; Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, sťažnosť č. 47386/07, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, sťažnosť č. 61436/09, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, sťažnosť č. 64023/09, Grešáková proti Slovenskej republike z 22. 11. 2016, sťažnosť č. 77164/12 a ďalšie).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

32. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

33. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadost'učinenia v celkovej výške 20 000 eur z dôvodu prietahov v trestnom konaní vedenom proti jej osobe od roku 2006.

34. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020, tiež Zongorová proti Slovenskej republike z 19. 1. 2010, sťažnosť č. 28923/06 a Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike zo 7. 7. 2009, sťažnosť č. 42561/04).

35. Pri posúdení výšky priznaného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo svojho nálezu č. k. IV. ÚS 180/2023-41 z 23. mája 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 30. mája 2023 a v ktorom z dôvodu vyslovenia porušenia základných práv spoluobčanom tomuto priznal výšku primeraného finančného zadost'učinenia v sume 9 000 eur. Predmetnú sumu ústavný súd v konaní o tejto ústavnej sťažnosti sťažovateľky navýšil o sumu 1 000 eur z dôvodu pokračujúceho pretrvávajúceho stavu právnej neistoty aj v ďalšom postupe mestského súdu v konaní pod sp. zn. K2-4T/54/2013 počas celého roka 2023.

36. Pri posudzovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia tak ústavný súd vychádzal z judikatúry ESLP, v zmysle ktorej by výška priznaného finančného zadost'učinenia na vnútroštátnej úrovni mala byť v rozumnom pomere k sume, ktorú by v podobných prípadoch sťažovateľovi priznal ESLP (Scordino a ďalší proti Taliansku z 27. 3. 2003, sťažnosť č. 36813/97 oddiel I, Horváthová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 74456/01, Palgutová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 9818/02, Švalík proti Slovenskej republike z 15. 2. 2005, sťažnosť č. 51545/99).

37. Sťažovateľka požadovala priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 20 000 eur. Vzhľadom na to, že ústavný súd priznal sťažovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 eur, vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel.

V.

Trovy konania

38. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania.

39. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľke náhrada trov konania vo výške 417,34 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 25,04 eur, spolu tak suma 442,38 eur. Za ďalší úkon právnej pomoci, a to repliku k vyjadreniu mestského súdu z 24. novembra 2023, náhradu trov konania ústavný súd nepriznal, keďže (i) je rekapituláciou už známych skutočností, (ii) obsahuje zbytočnú polemiku s neadresne cieleňou a účelovo zavádzajúcou argumentáciou mestského súdu, a teda svojím obsahom žiadnym spôsobom neprispela k objasneniu veci, (iii) limity právneho posúdenia ústavnej sťažnosti boli jednoznačne dané nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 180/2023-41 z 23. mája 2023, ktorý bol vydaný vo vzťahu k spoluobžalovanému a ktorým je aj samotný ústavný súd viazaný, a napokon (iv) ústavný súd poskytol vyjadrenie mestského súdu sťažovateľke len na vedomie s fakultatívnou, a nie obligatívnou výzvou na vyjadrenie sa k nemu.

42. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu